

Téma: **HÚSVÉT**

Az időmérés kozmikus természeti egységei:

- nap / amikor a Föld a tengelye körül megfordul (24 óra)
- hónap / a Hold földköri fordulata (29 és fél nap)
- év / a Föld Nap körüli keringése (365 nap)

Az időszámítás a három égitest (Nap, Hold, Föld) mozgásán alapszik. Mivel ezek egymástól függetlenek, ezért mindig kiigazításra szorulnak. A Nap járásához igazodó ünnepek dátum szerint állandó ünnepek (pl. karácsony), a Hold járásához igazodó ünnepek a dátum szerint változó ünnepek (pl.: húsvét). A hét társadalmi közösségek szerint változik (pl. zsidó és keresztény 7 nap, régi római 8 nap, kínai és görög 10 nap, stb.). A pihenés napja a zsidóknál a szombat, keresztényeknél a vasárnap, muszlimoknál a péntek. A liturgikus ünnepléseket közlő helyi naptárt Direktóriumnak nevezzük.

Téli állandó ünnepek: Naphoz mérve

advent (advent első vasárnapjától vízkereszt ünnepéig), IV. századtól,
szeplőtelen fogantatás (dec. 8.) - *Mária* eredendő bűn nélküli fogantatása,
karácsony (dec. 25- 26.) – Jézus születése,
újév (jan. 1.) - Mária Isten Anyja,
vízkereszt (jan. 6.) – Urunk megkeresztelkedése,
gyertyaszentelő Boldogasszony (febr. 2.) - Mária tisztulása, Jézus bemutatása a templomban,
balázsáldás (febr. 3.)

Változó ünnepek: Holdhoz mérve – a HÚSVÉT ünnepköréhez kötődik

hamvazószerda (húshagyó kedd utáni szerda, 40 nappal húsvét előtt),
nagyböjt (hamvazó szerdától húsvét vasárnapig), - Jézus 40 napos böjtjére emlékezve,
virágvasárnap (Jézus bevonulása Jeruzsálembe) – barkaszentelés XVIII. Századtól,
húsvét (Jézus feltámadása) – nagycsütrötöktől húsvét hétfőig,
pünkösd (húsvét utáni 50. nap) – Egyház alapítása, Szentlélek eljövetele,
Szentháromság vasárnapja (pünkösd utáni vasárnap) – XIV. századtól Nyugaton,
úrnapja (Szentháromság vasárnapja utáni csütörtök) – Oltáriszentség ünnepe, körmenet.

A húsvét ünneplése az Ószövetségben: **Kiv 12. 1- 28., Mtv 16. 1.**

A zsidó húsvét ünneplésekor a zsidó nép az Egyiptomból való szabadulására emlékezik ma is. A „pászka (arám) ünnepére” Nisszan hónap 15- 22. között került sor. A pászka héber nyelven „pészah”, a kovásztalan kenyeret jelenti. Mózes a fenti szövegben kifejezett utasításokat ad erre az ünnepre.

Bűnbak: Lev 16. 1- 10., Zsid 9. 11- 12. / Jézus mint „bűnbak” vette magára a világ bűneit.

A húsvét ünneplése az Újszövetségben: ApCsel 20. 37, Apcsel 2. 42- 47.

„Isten megáldotta és megszentelte a hetedik napot” (Ter 2.3) – olvassuk a szombat ünneplésének parancsáról, amely az első szövetségben előkészíti az új és örök szövetség vasárnapját. Mivel az Úr feltámadása a hét első napján történt, az apostolok az ószövetségi szombat ünnepléséből áttértek az Urunk húsvéti misztériumának ünneplésére. Ezért ezt a napot hamarosan az Úr napjának nevezték és minden héten megünnepelték.

Engedelmeskedtek az utolsó vacsorán adott parancsának és az Ő emlékezetére cselekedve közösen imádkoztak, és a kenyértörést házanként végezték. Így az első időszakban vasárnap a teljes húsvéti misztérium ünneplése történt. A vasárnap megünnepelését említi az újszövetségi iratokon kívül Antiochiai Szent Ignác, Didakhé, Szent Jusztinosz és az ifjabb Plinius. A Niceai Zsinat (Kr.u. 325.) az Igehirdetés és az Eucharisztia ünneplésének napjaként említi, amikor tartózkodni kell a köznapi munkától. A későbbi zsinatok is megerősítik ezt, hogy a keresztények méltó módon tudjanak ünnepelni.

A liturgikus év kialakulása:

Az üdvösség történetének egyes eseményeire nem csak szent megemlékezéssel gondolunk, hanem a *liturgia által az események jelenvalóvá lesznek* (tehát nem csak emlékezés !!), és így lehetőség nyílik a Krisztussal való kegyelmi találkozásra. Ezzel valósul meg a liturgikus év hármas célja: emlékezés, átélés, kegyelmi kiáradás.

- A II. században az Úr feltámadásának ünneplése mellett megkezdődött az évente egy alkalommal, a **tavaszi holdtölte utáni vasárnapon** a húsvét ünneplése. Előtte egy böjti napot tartottak. - A IV.

században már az evangélisták leírásai alapján megünnepelték a virágvasárnapot és a szenvedés eseményeit, három napra elosztva (nagycsütörtő, nagypéntek, nagyszombat, majd a húsvéti vigília)

- Az V. században a liturgikus év teljesen kibontakozott: a húsvétot megelőzte a 40 napos böjt, ami elsősorban nem bünbánati idő volt, hanem a keresztelendők felkészülése a húsvéti vigíliára.

A keresztút:

Hadrianus pogány templomot emelt Kr.u. 135- ben a Golgotára, Jézus sírjára, mert bosszantotta, hogy a keresztények folyamatosan kijártak oda és elmélkedtek Krisztus keresztútjáról. Mária szintén sokszor végigjárta ezt az utat. Nagy Konstantin a IV. században Hadrianus temploma helyére emelte a Feltámadás templomát, ami ma a Szent Sír templom.

A keresztút állomásai: 1. Pilátus halálra ítéli Jézust, 2. Jézus vállára veszi a keresztet, 3. Jézus először esik el, 4. Találkozik Édesanyjával, 5. Cirenei Simos átveszi a keresztet, 6. Veronika letörli Jézus arcát, 7. Jézus másodszor esik el, 8. Találkozik a síró asszonyokkal, 9. Jézus harmadszor esik el, 10. Megfosztják ruháitól, 11. Keresztre szögezik, 12. Meghal, 13. Leveszik és Mária ölébe helyezik, 14. Eltemetik, (mostanában: 15. Feltámad).

A húsvéti szent háromnap liturgiája:

- Nagycsütörtök (utolsó vacsora, Eucharisztia alapítása): lábmosás, Oltáriszentség átvitele az őrzési helyére, oltárfosztás, virrasztás, nincs orgona, csak ének
- Nagypéntek (Jézus halála): passió, hódolat a szent kereszt előtt, igeliturgia, szentáldozás az őrzési helyről, nincs orgona
- Nagyszombat (Jézus a sírban fekszik): szent sír látogatása, fosztott oltár, NINCS szentmise (igeliturgia van). Ekkor tartják sötétedéskor a fényünnepséget (lucenarium), ami a XII. századtól általános. **A húsvéti vigília szertartása** XII. Pius pápától kezdve került ismét (az ősegyház gyakorlata szerint) a nagyszombati éjszakai órákra. Az igeliturgiában 9 szentírási olvasmány van előírva, amik végigvezetnek az üdvösség történetének állomásain (A világ teremtése: Ter 1. 1- 22., Ábrahám áldozata: Ter 22. 1- 18., Átkelés a Vörös tengeren: Kiv 14., 15., Jövendölés az Új Jeruzsálemről: Iz 54. 5- 14., Az üdvösség ingyenes és Isten kegyelme: Iz 55. 1- 11., A bölcsesség forrása: Bar 3. 9- 15., Jövendölés új szívről és új lélekről: Ez 36. 16- 28.) Ezekből hármat kell felolvasni, a többit tetszés szerint. Minden olvasmány után válaszos zsoltár. Az utolsó olvasmány után következik a „Dicsőség a magasságban Istennek”. Ekkor újból megszólalnak a csengők, a harangok és az orgona. A szentlecke után a pap éneklí a díszes Alleluját. **A keresztség liturgiájában** vízszentelés után a hívek (a keresztelendők) ellene mondanak a sátánnak, megvallják hitüket. A keresztelendők részesülnek a keresztség szentségében. A feltámadási körmenetet húsvét vasárnap tartják, hogy tanuságtétel legyen az emberek előtt, de ez eltérő lehet: van, hogy szombat este tartják.
- Húsvét vigíliája (Jézus feltámadása): *A húsvét ünnepe a Niceai zsinat (325) rendelkezése szerint a tavaszi napjegylenlőséget követő első holdtölte utáni vasárnap, dátum szerint március 22. és április 25. közé esik. A változó időpont miatt a változó ünnepek hozzá igazodnak.* A vasárnapi ünnepi szentmise után körmenet van, amin ünnepélyesen, baldachin alatt hordozza körbe a pap az Eucharisziát.

A húsvéti idő a pünkösdig terjedő időszak, amit az Egyház egyetlen napként tekint. Ebben az időszakban kell legalább egyszer egy évben gyónni és áldozni. Ez az Egyház öt parancsa szerint kötelező minden olyan megkeresztelt embernek, aki áldozáshoz járulhat. A húsvét utáni vasárnapot „fehér vasárnapnak” nevezzük, mert a húsvétkor megkereszteltek az ünnep utáni nyolc napban fehér ruhát hordtak és ezen a vasárnapon tették le azt. Ebben az időszakban a IV. századtól keresztség utáni oktatásokat végeztek.

Húsvéti szimbólumok:

- *Fény, tűz*: tűz szentelés, húsvéti gyertya, örökmécses (az Úr, a legigazibb Fény, köztünk lakozik). A mi feladatunk Krisztus világosságát terjeszteni.
- *Hamu*: A tisztulás és feltámadás jelképe, mint a megtérés jele, az utolsó dolgokra, halálra és feltámadásra emlékeztet.

- *Búzaszem:* (Jn 12. 23- 25.) minden civilizációban Isten tiszta ajándéka az emberi élet fenntartására. A kalász a keresztény szimbólumrendszerben az örök élet kenyere, az Eucharisziának a jele.
- *Húsvéti bárány:* A bárány a zsidó- keresztény vallási hagyományban az ember szívéhez közel álló, kedves állat. Fő tulajdonsága az ártatlanság, a szelídség, a jóindulat, türelem, a néma megadás akkor is, ha vágóhídra vezetik. Jézus a kereszten éppen akkor halt meg, amikor a jeruzsálemi templomban leölték a húsvéti bárányokat. Izajás próféta jövendölése teljesült be ekkor (Iz 53. 7.) Krisztus előhírnöke, Keresztelő János ezekkel a szavakkal mutatta be: „Nézzétek, az Isten Báránya!” (Jn 1. 29.). A Jelenések könyvében a megdicsőült Krisztus az a bárány, aki megnyitja Isten titkának pecsétjét (Jel 7. 9- 17., 19. 9.). A bárány szimbóluma jelenik meg az Eucharisziában is, amely megjeleníti Krisztus áldozatát. Áldozás előtt mondjuk: „Isten Báránya, aki elveszed a világ bűneit...”.
- *Húsvéti gyertya:* A nagyméretű, díszítésekkel ellátott gyertyán a kereszt, Alfa és Ómega, valamint az évszám látható. „Én az Alfa és Ómega vagyok, a kezdet és a vég, mondja Isten, az Úr, aki van, aki volt és aki eljövendő: a Mindenható.” (Jel 1. 8.) Ez a két betű tehát Krisztus szimbólum. A húsvéti gyertyába kereszt alakban beszúrt öt tömjénszem pedig Krisztus sebhelyeit jelképezi.
- *Az új élet szimbólumai: **ételszentelés*** – Az ételek megáldására már Jézus példát adott a csodálatos kenyérszaporítás és az utolsó vacsora alkalmával. A megszentelt húsvéti eledel megvédte a híveket a hosszú böjt és megtartóztatás után a mértéktelenség kísértésétől. A legrégebbi húsvéti eledel közé tartozik a **tojás**, ami az életnek, az újjászületésnek is archaikus jelképe. Amint a tojásból új élet kel, a csibe áttöri a kemény héjat, úgy támadt föl Krisztus is sírjából az emberek megváltására. A festett tojás piros színe Krisztusnak az emberiségért kiontott piros vérére emlékeztet. A tojás tehát Krisztus- szimbólum, a feltámadt Üdvözítő jelképe.

A nyúl: Az ókori ember szemében a mezei nyúl nagy tekintélynek örvendett (vadászszákmány). Mivel szapora, a termékenység és szerelem istennőinek ajánlották. Az egyiptomiak a gyorsasága miatt tisztelték, ezt istenítették. Az egykori kínaiak azt hitték, hogy a Holdon él (fogyás/ hízás, megújulás). A görög- római világ a termékenységet tisztelte benne. Diana és Aphrodité, a vadászat és szerelem istennőinek oltárán áldoztak nyulat. A nyúlhús fogyasztásától szépséget és a megtermékenyítő erő fokozását remélték. Gyakori motívum a nyúlpár, ami Amor kocsiját húzza. Kerámiatárgyakon és mozaikdíszeken a nyulat figyelmeztetésként is értelmezték, hogy az ember ne mulassza el az élet élvezetét.

A korai keresztények szemében a fajtalanságot jelképezte, azonban a katakombák falán már az örökkévalóság felé törekvő rövid emberi lét mulandóságát is jelképezi. A VIII:

században Zakariás pápa megtiltotta nyúlhús fogyasztását, mivel állítólag fokozza az érzékiséget. Ezzel szemben a keresztény szimbólumrendszerben a bűnbánó keresztény jelképe lett. Mivel régebben azt hitték, hogy a nyúl nyitott szemmel alszik, az éberség szimbóluma lett. A feltámadó Krisztusé, aki nem alszik a sírjában. A babona szerint nyúllal találkozni rosszat jelentett, viszont szilárdan hitték, hogy ha nyúlláb van a zsebükben, akkor szerencsésük lesz a kártyában, és hatásosan védte őket a katonai szolgálattól is. A XVII. Században még lehetett kapni a gyógyszertárakban nyúlvéres zsebkendőt, ami állítólag a görcsök, bőrbetegségek, vérhas ellen is segített. Az, hogy előfordult a szerelmi varázslásban, magától értetődő... ☺ A húsvéti tojásrakó szerepét a nyúl csak mintegy 300 évvel ezelőtt vette át. A húsvéti nyúllal való csalás mintegy 250 évvel ezelőtt hivatalos helyről kapott megerősítést: a frankföldi Ansbachban 1758. július 28-án egy Friedrich Fuhrmann nevű erdőcsászár eskü alatt jegyzőkönyvbe diktálta a helyi vadászhatóságnál, hogy egy nyúl, amelyet otthon faladában tartott, öt tojást rakott le. A hivatalos vizsgálat megerősítette ezt a vallomást... ☺ Jó szórakozást! ☺